

Deel 2: de kwaliteit van leven in de stad

De coronacrisis bracht schone lucht en thuiswerken en zorgde voor heel wat opschudding. Hoe willen we de Haagse samenleving vormgeven nu zich een Nieuw Normaal lijkt op te dringen? Hoe moet de kwaliteit van leven er in de toekomst uit zien in Den Haag?

Je kunt je laten leiden door gebeurtenissen en toevalligheden, maar het is wenselijker om waarden te volgen die je zelf bepaalt. En dus is het verstandig om voortdurend over die waarden met elkaar in gesprek te blijven.

Om die reden organiseerde De Maatschappij, Departement 's-Gravenhage drie dialoogsessies onder de naam *Den Haag op weg naar het Nieuwe Normaal*. Haagse vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, de overheid, onderwijs en wetenschap gingen daarover in gesprek in Museum Beeld en Geluid Den Haag. Moderator Pelle Matla legde de deelnemers een aantal stellingen voor.

Stelling 1: In het Nieuwe Haagse Normaal is top-down uit. Bewonersparticipatie heeft de toekomst.

Harm Benthem verwacht dat wel. Hij is Stadsdeeldirecteur van [Escamp](#), een wijk met “veel betrokken bewoners, maar ook zorgen”, waar ruim 150.000 mensen wonen. “Bewoners komen naar mij toe en zeggen: zie mij staan, hoor je wat ik nodig heb? Die roep gaat steeds luider worden.”

In Moerwijk hebben Harm Benthem en zijn collega's bewoners bijvoorbeeld gevraagd om mee te denken met het opstellen van een wijkagenda. “Hoe moet volgens jullie over vier jaar de wijk eruit komen te zien, vroegen we. En ben je bereid om te helpen met de uitvoer?”

Hoge drempels

Als directeur bij [Fonds 1818](#) ziet Sanne ten Bokkel Huinink al jaren veel bewonersparticipatie. De organisatie ondersteunt initiatieven van bewoners die hun wijk mooier willen maken. “We zagen tijdens de coronatijd een indrukwekkende beweging vanuit burgers. Zoveel enthousiasme en energie.”

Het valt hem wel op dat grote groepen bewoners er buiten vallen. “Omdat ze de taal niet machtig zijn, de weg niet weten, de drempels te hoog vinden. Laten we proberen ook hen erbij te betrekken en de kring van mensen die zich in willen zetten groter maken.”

Stelling 2: Bij de inrichting van de publieke ruimte worden bewoners verplicht om mee te doen.

Niet zo'n gek idee, vindt Maarten Hajer van de Universiteit Utrecht. Als hoogleraar [Urban Futures](#) aan de Universiteit Utrecht denkt hij na hoe de stad van de toekomst eruit zou moeten zien. "Een verplichting is niet zo eenvoudig, maar het is in ieder geval interessant om erover te discussiëren."

De vicedecaan van de [Campus Den Haag](#) van de Rijksuniversiteit Leiden, Koen Caminada, ziet meer in een appel op verantwoordelijkheid om mee te doen, want wat is de sanctie als je het niet doet? "Bovendien," zegt hij, "mensen moeten eerst een minimum kennisniveau hebben en mondig zijn. Nu is de invloed die burgers uitoefenen niet gelijkmatig over de stad verdeeld."

Gesegregeerde stad

Caminada wijst op de grote verschillen in kennis en inkomen in Den Haag. "Het is hier schever dan in de andere grote steden. In sommige wijken leeft een kwart van de gezinnen onder de armoedegrens. Dan begin je niet op gelijke voet. Daarom richten we ons op de kinderen van de stad. Meedoen begint met kennis."

Hajer van de Universiteit Utrecht noemt bijvoorbeeld ook het "stuitend" grote [verschil in gezonde levensverwachting](#), de jaren dat je niet ziek bent, tussen bijvoorbeeld Escamp en de wijken die op het zand zijn gebouwd. "Dit is bij uitstek een stad waarin je langs elkaar heen kunt leven. Als je die stad sterker wil maken, dan moet je wat op die kruispunten organiseren."

Hij merkt ook op: "De diversiteit hier aan tafel klopt eigenlijk ook niet. We zouden *met* in plaats van *over* mensen moeten praten. Dat zou het Nieuwe Normaal moeten zijn."

Stelling 3: Door corona zijn we massaal gaan thuiswerken: een geluk bij een ongeluk voor de woningnood.

Voor Den Haag is het inderdaad een kans om de woningkrapte aan te pakken, denkt hoogleraar Hajer. "Soms zitten routines innovaties in de weg." Voor bedrijven is het dubbel verdienen, voegt hij eraan toe. "De productiviteit is omhoog gegaan en de kosten voor de huur gaan waarschijnlijk omlaag."

Ten Bokkel Huinink van Fonds 1818 is benieuwd of de productiviteit na een half jaar nog steeds hoger is. Om na een paar maanden al conclusies te trekken, vindt hij wat snel. Hij noemt de crisis wel "een wake-up call", al zegt hij ook: "veel grote onderwerpen, zoals het milieu, stonden natuurlijk al op de agenda."

Hans Venhuizen, Cultureel planoloog en hoofd van de masteropleiding aan de [Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten](#) is niet erg enthousiast over college geven op afstand. "Ik geloof niet dat het een vervanging is. Communicatie is meer dan beeld en geluid."

Aan de andere kant ziet hij ook voordelen: “Thuiswerken heeft heel wat reizen voorkomen. Minder auto’s op de weg juich ik toe.” Hij noemt ook de “vermindering van de hufferigheid” die hij zag in het openbare leven en hoopt dat dit blijvend is. “Hoffelijkheid uit angst kun je het ook noemen. Dat vind ik fantastisch, maar ik zie het wel wegebber.”

Meer in de openbare ruimte

Ook Caminada van Campus Den Haag is niet zo te spreken over het digitale onderwijs. “Studenten zijn sinds de lockdown niet meer op college geweest. Dat doet wat met jonge mensen. Kennisvermeerdering en nieuwe ideeën haal je niet uit een computer.” Toch ziet het niet snel weer zeventienhonderd studenten in de collegezalen zitten. “Het zal blijvend minder zijn.”

Hij noemt de huidige discussie over het ventileren van ruimten en zegt: “Het zou mooi zijn als we deels buiten colleges kunnen geven, zoals in het buitenland al gebeurt.” Daarvoor zou de stad moeten investeren in een goed openbaar wifi-netwerk, vindt hij. Niet alleen studenten, ook andere bewoners zouden er profijt bij hebben.

Ook Harm Benthem van stadsdeel Escamp, die de laatste maanden op verschillende plekken van de wijk werkte, denkt dat de publieke ruimte heel belangrijk gaat worden. “We moeten ervoor zorgen dat we er kunnen werken, leren, sporten, ontspannen en elkaar ontmoeten.”

Door de sprekers aangereikte onderwerpen om verder over te spreken na de zomer:

- De segregatie in de stad (kennis, inkomen, levensverwachting) is enorm: hoe kunnen we daar wat aan doen?
- De positieve initiatieven die tijdens de coronatijd zijn ontwikkeld een duurzaam karakter geven (inclusief vermindering van hufferigheid).
- Hoe verlagen we de drempel en nemen we obstakels weg voor burgerparticipatie zodat meer mensen kunnen meedoen?
- Een deel van de kantoorpanden staan leeg – moeten we die ombouwen tot woningen?
- De openbare publieke ruimte is door corona belangrijker geworden: hoe zou die ingericht moeten worden?
- Onderzoek de mogelijkheid om burgers verplicht mee te laten denken over het inrichten van de publieke ruimte
- De stad moet investeren in een goed openbaar wifi-netwerk.
- In vervolgdialogen moeten we *met* in plaats van *over* mensen gaan praten.

Meedenken over het vervolg van deze sessies? Stuur dan een mail naar info@de-maatschappij.nl